مجـــله‌ی توســـعه‌ی آمـــوزش در علـــوم پزشـــکی

دوره‌ی ۵ ، شماره ۹ ، پاییز وزمستان ۹۱، صفحات ۳۳ تا ۴۱

عوامل موثر بر انتخاب رشته‌ی داروسازی و میزان تغییر در انگیزه‌ی دانشجویان این رشته در طول دوره‌ی تحصیل

دکترسید ابوالفضل مصطفوی[۱]،پریا رمضانلو[۲]، نادیا عسگری[۲]

نویسنده‌ی مسوول: اصفهان ، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان ، دانشکده‌ی داروسازی و علوم دارویی mostafavi@pharm.mui.ac.ir

چکیده

زمینه و هدف: *رشته‌ی داروسازی ازرشته هایی است که دانش آموزان زیادی را به خود جلب کرده ، علاقمندان زیادی آن را انتخاب و وارد این رشته می شوند. اگرچه دانشجویان با علاقمندی زیادی وارد این رشته می‌شوند؛ لیکن به نظر می رسد در طی دوره‌ی تحصیلی انگیزه زیادی جهت کسب نمرات بالا نداشته ، اهمیت چندانی به درس و کلاس نمی‌دهند. این امر باعث شده است که میزان غیبت دانشجویان در کلاس ها افزایش یافته ، معدل درسی آن ها نیز درحد انتظار نباشد. یکی از دلایلی که می تواند باعث این اتفاق باشد عدم انتخاب رشته‌ی تحصیلی بر اساس علاقه و یا کاهش انگیزه‌ی دانشجویان جهت ادامه‌ی تحصیل در رشته‌ی انتخابی ایشان می‌باشد. بررسی این امر و یافتن علل آن می تواند باعث رفع مشکلات ایشان و افزایش انگیزه‌ی آن ها جهت ادامه‌ی تحصیل باشد. این مطالعه به بررسی انگیزه ها و عوامل موثر بر انتخاب رشته‌ی تحصیلی دانشجویان دوره‌ی دکتری عمومی داروسازی در دانشکده‌ی داروسازی پرداخته و عواملی را که توانسته در طی دوره باعث کاهش انگیزه‌ی آن ها در انجام وظایف گردد، مورد توجه قرار داد.*

روش بررسی: *دراین پژوهش ابتدا براساس منابع موجود ومطالعات قبلی پرسشنامه‌ای محقق ساخته که بتواند علل انتخاب رشته توسط دانشجویان را مورد ارزیابی قرار دهد تهیه گردید. این ابزارتوسط دانشجویان ورودی سال های مختلف دانشکده‌ی داروسازی و علوم دارویی اصفهان تکمیل گردید. در تهیه‌ی پرسشنامه از مدل لیکرت استفاده شده است. با استفاده از آزمون T وجداول دوبعدی در نرم افزار SPSS نتایج مطالعه تفسیر شد.*

یافته ها: *منزلت اجتماعی اولین و مهم ترین انگیزه‌ی انتخاب رشته داروسازی بوده است. نتایج نشان می‌دهد که سال ورود به دانشگاه یکی از فاکتورهای مهم در روند افزایش ویا کاهش انگیزه دانشجویان جهت ادامه‌ی تحصیل در این رشته درطول دوره تحصیلی می‌باشد. دانشجویان معتقدند دروس عمومی که قبل از امتحان جامع علوم پایه ارایه می شود باعث کاهش انگیزه و علاقه دانشجویان جهت کسب نمرات مناسب شده لیکن دروسی که بعد ازامتحان جامع علوم پایه ارایه شده که عمدتا دروس تخصصی می‌باشد باعث علاقه‌مندی دانشجویان به این رشته می‌شود. دروس عملی مانند آزمایشگاه‌هایی با امکانات مناسب و نحوه‌ی برخورد اساتید، نقش مهمی در افزایش علاقه و انگیزه دانشجویان به تحصیل داشته است. اغلب دانشجویان، این رشته را به عنوان اینکه فقط یک شغل مناسب در آینده باشد انتخاب ننموده بلکه علل دیگری را نیزعلت علاقه وانگیزه آن ها برای انتخاب این رشته دانسته اند.*

نتیجه‌گیری: *به طور کلی اکثردانشجویان از انتخاب این رشته رضایت داشته و فکر می کنند که با ادامه‌ی تحصیل در این رشته به اهداف از پیش تعیین شده خود خواهند رسید.*

واژگان کلیدی: انگیزه، انتخاب رشته،دانشجویان رشته داروسازی ، شغل داروسازی

۱- Ph.D فارماسیوتیکس با گرایش بیوفارماسی و فارماکوکینتیک وکارشناسی ارشد آموزش پزشکی دانشیارگروه فارماسیوتیکس دانشکده داروسازی و علوم دارویی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

۲- دانشجوی دکترای عمومی داروسازی،دانشکده داروسازی و علوم دارویی اصفهان، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-11]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1391.5.9.6.1]

مقدمه

انگیزه و علاقه، رکن اساسی پیشرفت هرفرد نسبت به زمینه مورد علاقه وی از جمله ادامه‌ی تحصیل در یک رشته خاص درجوامع مختلف می‌باشد. رقابت شدید جهت ورود به دانشگاه برای کسب تحصیلات عالی باعث شده است که افراد از طبقات گوناگون جامعه و با انگیزه های مختلف و گاهی بدون شناخت کافی، آگاهی و علاقه نسبت به رشته‌ی انتخابی وارد رشته مختلف آموزشی شوند(۱). این امر باعث صرف هزینه و اتلاف وقت این قبیل افراد شده ، نتیجه‌ی لازم را نیز به بار نمی‌آورد. عدم توجه به این مساله باعث شده است که تعدادی از دانشجویان علی رغم وقت،هزینه و تلاشی که در انتخاب رشته داشته‌اند، اقدام به تغییر رشته نمایند. این امر در همه کشورهای دنیا اتفاق افتاده و امری طبیعی تلقی می شود به گونه ای که بر اساس اطلاعات موجود تغییر رشته در کشورهای پیشرفته ای مانند آمریکا نیزدر حال افزایش می‌باشد (۲).مطالعات متعددی در کشورهای مختلف انجام شده ومیزان انگیزه‌ی فرد جهت ادامه‌ی تحصیل در رشته های مختلف را اندازه گیری نموده‌اند. بررسی میزان انگیزه‌ی افراد در یک رشته‌ی خاص می‌تواند زمینه‌ای جهت تقویت این انگیزه ها شده تا افراد مختلف بتوانند در کارخود پیشرفت نمایند (۳).در ایران رشته‌ی داروسازی یکی از رشته هایی است که در سال های اخیرعلاقمندان زیادی را به خود جلب کرده و معمولا دانش آموزان برتر برای ورود به این رشته با یکدیگر رقابت می‌نمایند. عوامل متعددی باعث ایجاد این علاقه به رشته‌ی داروسازی شده که به عنوان نمونه می توان از منزلت اجتماعی بالای فارغ التحصیلان این رشته، درآمد نسبتا مناسب، ارایه‌ی مدرک دکترای پیوسته به فارغ التحصیلان این رشته و به طور کلی آینده شغلی مناسب نام برد. یکی از عواملی که آینده‌ی شغلی مناسب برای این دانشجویان را فراهم می‌نماید دامنه‌ی وسیع شغلی فارغ التحصیلان این رشته می‌باشد. این دامنه شامل ورود به عرصه‌ی تحقیق وتفحص در مراکز پژوهشی و دانشگاهها، ورود به عرصه‌ی ارایه‌ی خدمات دارویی در داروخانه ها، بیمارستان ها و مراکز درمانی ویا فعالیت در کارخانه‌های داروسازی می باشد. کلیه‌ی این عوامل باعث شده است تا رشته‌ی داروسازی جذابیت خاصی برای دانش آموزان دبیرستانی جهت ورود به دانشگاه داشته باشد. توصیه‌ی خانواده ها و دوستان دانش آموزان به انتخاب این رشته نیز باعث شده تا دانش آموزان با علاقمندی وافری تحصیلات خود را دراین رشته آغاز نمایند. اگرچه دانشجویان با علاقه‌ی زیادی این رشته را انتخاب نموده ، وارد این رشته می‌شوند لیکن به نظر می‌رسد در طی دوره‌ی تحصیلی انگیزه زیادی جهت کسب نمرات بالا نداشته ، اهمیت چندانی به درس و کلاس نمی‌دهند (٤). شاهد بر این ادعا میزان بالای غیبت دانشجویان در کلاس ها و پایین بودن متوسط معدل درسی آن ها به نسبت انتظارات مسوولین و اساتید دانشکده‌ی داروسازی اصفهان ازایشان بوده که به کرات به مسوولین دانشکده اعلام نموده اند. یکی از دلایلی که می‌تواند باعث این اتفاق باشد عدم انتخاب رشته‌ی تحصیلی بر اساس علاقه و یا کاهش انگیزه دانشجویان جهت ادامه‌ی تحصیل در حین تحصیل می باشد. بررسی این امر و یافتن علل آن می‌تواند باعث رفع مشکلات ایشان و افزایش انگیزه‌ی آن ها جهت ادامه‌ی تحصیل گردد. مطالعات قبلی نشان می دهد که انتخاب این رشته آگاهانه بوده (٤) لیکن عوامل مورد اشاره نشان می‌دهد که عدم انگیزه‌ی دانشجویان بیشتربه علت انتخاب نا آگاهانه و یا بر اساس شانس می باشد.در همین راستا مطالعه‌ی حاضر طراحی گردید تا به عوامل موثر بر انتخاب رشته‌ی تحصیلی دانشجویان دوره‌ی دکتری عمومی داروسازی در دانشکده‌ی داروسازی اصفهان پرداخته و عواملی که می‌تواند در طی دوره باعث کاهش انگیزه‌ی آن ها در انجام وظایف ایشان گردد را مورد توجه قرار دهد.

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-11]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1391.5.9.6.1]

روش بررسی

پژوهش حاضر یک مطالعه‌ی توصیفی تحلیلی بوده که از لحاظ زمانی، نظرات دانشجویان درمقطع خاصی را مورد بررسی قرار می دهد. در ابتدا بر اساس منابع موجود و مطالعات قبلی (۶-۳،۱). یک پرسشنامه‌ی محقق ساخته با استفاده از مطالعات قبلی تهیه و جهت بررسی روایی و پایایی آن در اختیار تعدادی از اساتید و دانشجویان دانشکده‌ی داروسازی قرار گرفت . بر اساس نظرات این افراد پرسشنامه اصلاح شده و پرسشنامه‌ی نهایی دراختیار دانشجویان سال های مختلف قرار داده شد. علاوه بر سوالات دموگرافیک، این پرسشنامه‌ی شامل بخش مربوط به علت انتخاب رشته‌ی داروسازی به عنوان رشته‌ای که آینده‌ی شغلی فرد را رقم می زند و انگیزه‌های ورود به این رشته بود. قسمت بعدی پرسشنامه مربوط به بررسی عواملی که باعث تقویت و یا تضعیف علاقه و انگیزه‌ی دانشجویان به ادامه‌ی تحصیل در این رشته در طول دوره تحصیل می‌شود پرداخته بود.گزینه ها به گونه ای تنظیم شدند که بتوانند میزان کاهش و یا افزایش انگیزه‌ی دانشجویان به این رشته را تعیین نمایند. پرسشنامه توسط محققین به صورت حضوری در اختیار دانشجویان شرکت کننده در مطالعه قرار گرفت.

جامعه‌ی مورد نظر کلیه‌ی دانشجویان سال‌های مختلف در حال تحصیل در دانشکده‌ی داروسازی اصفهان در سال ۱۳۸۸ بود.

در تهیه‌ی پرسشنامه از مدل لیکرت باگزینه هایی شامل کاملا موافقم، موافقم، نظری ندارم، مخالفم و کاملا مخالفم استفاده شد. در تعیین ارزش میزانی به پاسخ کاملا مخالفم نمره‌ی ۱ و به پاسخ کاملا موافقم نمره‌ی ۵ تخصیص داده شد. درنهایت با استفاده از آزمون T مستقل و جداول دوبعدی در نرم افزار SPSS نتایج مطالعه مورد تفسیر قرار گرفت.

یافته ها

از تعداد ۲۱۷ پرسشنامه‌ای که در اختیار دانشجویان قرار گرفت و بازگشت داده شد، ۱۲۸نفر دختر (۵۹ درصد) و ۸۳ نفر پسر (۳۸/۲ درصد) بودند و ٦ نفر پاسخی به سوالات نداده بودند. میانگین سنی در دختران ۲۰/۹۹ و در پسران ۲۱/۳۲ و در کل دانشجویان ۲۱/۱۳ بود.

جدول ۱ نشان دهنده‌ی درصد توزیع فراوانی علت وانگیزه های انتخاب رشته‌ی داروسازی می‌باشد. بر اساس نتایج حاصل شده منزلت اجتماعی بالای داروسازان در جامعه اولین و مهم ترین انگیزه‌ی دانشجویان برای انتخاب این رشته می‌باشد. کمترین علتی که باعث ورود دانشجویان و انگیزه‌ی آن ها جهت ادامه‌ی تحصیل در این رشته می‌باشد، داروساز بودن اطرافیان و آشنایان می‌باشد.

جدول ۲ عواملی که باعث تقویت و یا تضعیف علاقه و انگیزه دانشجویان به ادامه‌ی تحصیل در این رشته در طول دوره تحصیل می‌شود را نشان می‌دهد. براساس این نتایج واحدهایی که دانشجویان بعد از دوره‌ی علوم پایه اخذ می‌نمایند تاثیر مهمی در افزایش انگیزه‌ی آن ها به رشته داروسازی دارد.

بالعکس دروس عمومی باعث کاهش انگیزه آن ها در ادامه تحصیل دراین رشته می باشد. این جدول تفاوت معنی داری بین نظرات دانشجویان سال های مختلف در دانشکده‌ی داروسازی اصفهان در افزایش انگیزه و یا علاقه ایشان به تحصیل را نشان می‌دهد که متاثر از تعداد واحدهای تخصصی است که آنان طی نموده اند (P= ۰/۰۰۹).

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-11]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1391.5.9.6.1]

جدول ۱: درصد توزیع فراوانی انگیزه های دانشجویان داروسازی دانشگاه اصفهان

انگیزه	کاملا موافقم	موافقم	نظری ندارم	مخالفم	کاملا مخالفم
منزلت اجتماعی	٪۳٤/٦	٪٤۷/۹	٪۱۰/۱	٪٤/٦	٪۲/۳
کسب درآمد	٪۳۰	٪٤٤/۲	٪۱٥/۲	٪۸/۳	٪۱/۸
مدرک دکترای پیوسته	٪۳٦/۹	٪٤۱	٪۱۲/٤	٪٦/۹	٪۲/۳
خدمت به جامعه	٪۱۸/۹	٪٤۰/۱	٪۲۳	٪۹/۷	٪۸/۳
علاقه مندی به درس شیمی	٪۲۰/۳	٪۳۸/۲	٪۱٦/۱	٪۱۳/٤	٪۱۲
توصیه های خانواده و دوستان	٪۱۷/٥	٪۳۸/۷	٪۱٤/۷	٪۲۰/۳	٪۸/۸
وارد شدن به کادر بهداشتی درمانی	٪۱۲	٪۳۰/٤	٪۲۷/٦	٪۱۷/٥	٪۱۲/٤
زمینه گسترده برای تحقیق و پژوهش	٪۲٤/۹	٪۲۸/۱	٪۲٥/۸	٪۱۲/٤	٪۸/۳
داشتن ارتباط با مردم	٪۸/۳	٪۲٦/۷	٪۳٥/۹	٪۲۰/۷	٪۸/۳
داروساز بودن خانواده یا دوستان	٪۳/۷	٪۹/٦	٪۹/۲	٪۳٦/٤	٪٤۳/۸

جدول ۲: بررسی میزان تاثیر عوامل مختلف در افزایش یا کاهش انگیزه دانشجویان داروسازی در طول دوره تحصیلی

نقش عوامل مختلف در افزایش یا کاهش انگیزه	کاملا موافقم	موافقم	نظری ندارم	مخالفم	کاملا مخالفم	میانگین با انحراف معیار
انتخاب آگاهانه نسبت به واحدها	٪٤.۱	٪۱٦.۱	٪۲۳.٥	٪۳۰.۹	٪۲٤.٤	۲.٤±۱.۱٥
انتخاب آگاهانه نسبت به آینده شغلی	٪۱۷.٥	٪٤٤.۷	٪۱۸	٪۱۲	٪۷.۸	۳.٥±۱.۱٤
دروس عمومی	٪۱.٤	٪۸.۳	٪۲٤.۹	٪۳٤.٦	٪۳۰.٤	۲.۱±۰.۹
دروس اختصاصی	٪۸.۳	٪۳۸.۷	٪۲٥.۸	٪۱۹.۸	٪٦	۳.۲±۱.۰٥
دروس داروسازی به طور کلی	٪٥.٥	٪۲۸.٦	٪۲۷.۲	٪۲۸.۱	٪۹.۲	۲.۹±۱.۰۸
آزمایشگاه هایی با امکانات مناسب	٪۱۱.۱	٪۳٥	٪۲۳.٥	٪۲۰.۳	٪۸.۸	۳.۱±۱.۱
نحوه برخورد اساتید	٪۱۲.٤	٪۲۸.٦	٪۲۳.٥	٪۲۰.۷	٪۱۳.٤	۳.۰٦±۱.۲
شیوه تدریس اساتید	٪۱٦.۱	٪۲٤.٤	٪۱۸.٤	٪۲٤	٪۱٤.۷	۳.۰۳±۱.۳
کسب نمرات بالا	٪۹.۷	٪۲۰.۷	٪۳۱.۳	٪۲٥.۳	٪۱۱.٥	۲.۹±۱.۱٥
واحدهای قبل از علوم پایه	٪۲.۸	٪۷.٤	٪۲۱.۷	٪۳٥.۹	٪۳۰.٤	۲.۱±۱.۰۳
واحدهای بعد از علوم پایه	٪۱٦.٦	٪۳۸.۲	٪۲٥.۳	٪۱۲.٤	٪۳.۷	۳.٥±۱.۰٤
کم شدن علاقه من به این رشته	٪۸.۳	٪۱۷.۱	٪۱٤.۷	٪۳۰.۹	٪۲۷.٦	۲.٤±۱.۲
محقق شدن اهدافم با تحصیل در این رشته	٪۱٦.۱	٪۳۹.۲	٪۲۲.۱	٪۱۲	٪۷.۸	۳.٤±۱.۱٤
انتخاب مجدد این رشته درصورت برگشت به زمان قبل	٪٤۸.۸	٪۲۹.٥	٪۹.۷	٪٥.٥	٪٥.۱	٤.۱±۱.۱۲
اقدام به تغییر رشته در صورت امکان	٪٥.۱	٪٤.۱	٪۹.۲	٪۲٤	٪٥٥.۳	۱.۷±۱.۱۱

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-11]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1391.5.9.6.1]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1391.5.9.6.1]
[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-11]

بحث

داشتن منزلت یا پایگاه اجتماعی والا در هر جامعه ای از اهمیت خاصی برخوردار است. بدین معنا که مردم یک جامعه ، راجع به منزلت اجتماعی افرادی که در نهاد یا سازمان خاصی عضویت دارند و یا در رشته‌ی خاصی به فعالیت مشغولند، باورها و پیش فرض هایی قایل می‌شوند. شغل داروسازی یکی از این شغل هاست که دارای منزلت والایی در جامعه ایران می‌باشد و همین امر باعث توجه بیشتر دانش‌آموزان به انتخاب این رشته می‌باشد (٤). شاید بتوان ادعا نمود که همین منزلت اجتماعی بالا علت توصیه‌ی این قبیل خانواده ها می باشد، زیرا بسیاری از خانواده ها از وظایف داروساز اطلاع چندانی ندارند (۷). جالب است بدانیم که اختلاف معناداری بین نظرات دختران و پسران شرکت کننده دراین خصوص به دست نیامده و هردو جنس این عامل را یکی از عوامل مهم جهت انتخاب این رشته می‌دانند. علاوه بر آنکه داشتن منزلت اجتماعی در داروسازان بر مطلوبیت انتخاب این رشته تحصیلی می‌افزاید، در آمد نسبتا مناسب داروسازان بر توجه ویژه به این رشته موثر بوده ، باعث ورود دانش آموزان به این رشته می‌شود. لذا پس از منزلت اجتماعی کسب درآمد یکی دیگر از علل انتخاب این رشته می‌باشد (جدول ۱). واضح است که وجود بازار کار و شرایط مناسب اقتصادی می‌تواند از انگیزه های قوی برای انتخاب رشته باشد. جالب است بدانیم که نارضایتی از وضعیت اقتصادی در دانشجویان رشته‌ی پزشکی باعث کاهش انگیزه‌ی ایشان در تحصیل شده است (۸). نکته‌ی قابل توجه آنکه کسب درآمد عامل قوی تری برای دانشجویان پسر نسبت به دانشجویان دختر برای انتخاب این رشته می باشد. برعکس خدمت به جامعه عامل ایجاد کننده‌ی انگیزه قوی تری در دانشجویان دختر نسبت به دانشجویان پسر می باشد.

به طور کلی در انتخاب شغل دو عامل منزلت اجتماعی و وضعیت اقتصادی مناسب تعیین کننده می باشد (۹و۳). در بسیاری از موارد منافع ناشی از تحصیل ممکن است تماما به خود فرد باز نگردد و مثلا منافعی را برای نسل های آینده به دنبال داشته باشد یا منجر به گسترش علم یا فرهنگ در جامعه شود، بی آن که دست مزدی بابت آن به فرد پرداخت شود. در این موارد به دلایل گوناگون امکان بازگرداندن کل ارزش کار افراد در قالب پرداخت های پولی وجود ندارد و لذا مکانیسم‌های دیگری فعال می شود. یکی از این مکانیسم‌ها آن است که جامعه از طریق اعطای منزلت اجتماعی به افراد تحصیل کرده سعی می کند بر مطلوبیت ناشی از تحصیل بیفزاید. در خصوص رشته‌ی داروسازی هر دو عامل در دسترس بوده زیرا داشتن مدرک دکترا در جامعه ما دارای ارزش به سزایی می باشد لذا نگاه مثبت عموم مردم نسبت به این رشته و افراد تحصیل کرده در آن باعث می‌شود تا دانشجویان عامل منزلت اجتماعی را مهم ترین عامل ورود خود به این رشته دانسته و دانش آموزان زیادی را به طرف خود جذب نماید.

پس ازمنزلت اجتماعی وکسب درآمد، مدرک دکترای پیوسته، خدمت به جامعه، علاقه مندی به درس شیمی، توصیه خانواده‌ها و دوستان، وارد شدن به کادر بهداشتی درمانی و زمینه‌ی گسترده برای تحقیق و پژوهش در رتبه های بعدی قرار داشتند. اگرچه به نظر می‌رسد که داروسازان اطرافیان خود را برای ادامه‌ی تحصیل در این رشته ترغیب نمایند لیکن داشتن ارتباط با مردم و داروساز بودن خانواده یا دوستان کمترین اهمیت را در انتخاب این رشته داشتند. البته جمعیت داروسازان نسبت به کل افراد جامعه بسیار کم می‌باشد، لذا احتمال آنکه در بین خانواده این دانشجویان و یا دوستان آنان داروساز وجود داشته باشد بسیار کم بوده واین عامل نمی‌تواند عامل مهمی در انتخاب رشته محسوب گردد. مشابه این نتایج در دانشجویان دانشکده‌ی داروسازی زنجان نیز گزارش شده است (٤).ورود مستقیم به دوره دکتری عمومی داروسازی می تواند از انگیزه های قوی برای انتخاب این

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-11]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1391.5.9.6.1]

رشته باشد. اخذ پذیرش جهت ورود به دوره های کارشناسی ارشد و بالاتر خود و برای اغلب دانشجویان مشکل ساز می‌باشد. لذا ایشان ترجیح می‌دهند در رشته‌ای تحصیل کنند که به صورت مستمر تا مدارج بالا ادامه تحصیل داده و نیازی به آزمون‌های بین مقطعی نداشته باشند.

با این همه جذابیت و علاقه مندی هنوز این سوال بدون پاسخ بوده که چرا دانش آموزانی که با علاقه‌ی بالا این رشته را انتخاب می‌نمایند پس از ورود به این رشته از خود بی‌علاقگی نشان داده و به مطالعه، کسب نمرات بالا و شرکت در کلاس کم توجه هستند.

جهت یافتن پاسخ این سوال به بررسی عواملی که باعث تقویت و یا تضعیف علاقه و انگیزه‌ی دانشجویان به ادامه‌ی تحصیل در این رشته در طول دوره تحصیل می‌شود پرداخته شد (جدول ۲). یکی از عواملی که به نظر می‌رسد می‌تواند باعث کاهش انگیزه‌ی دانشجویان به تحصیل گردد آن است که دانشجویان در سال‌های اول تحصیل دروس عمومی و پایه را طی نموده (۱۰)، سپس دروس اختصاصی و اصلی را می‌گذرانند. این فرضیه به بوته‌ی آزمایش سپرده شد و از دانشجویان در خصوص تاثیر گذراندن دروس مختلف در ایجاد انگیزه در آن ها مورد سوال واقع شدند.

تفاوت انگیزه در دانشجویان سال‌های مختلف داروسازی در مطالعات دیگری گزارش شده است (۱۱). نتایج حاصل از مطالعه‌ی حاضر نشان می دهد که تفاوت معنی داری بین نظرات دانشجویان سالهای مختلف در دانشکده‌ی داروسازی اصفهان در افزایش انگیزه و علاقه ایشان به تحصیل وجود دارد ($P=۰/۰۰۹$). امید به آشنایی بیشتر با رشته‌ی داروسازی با گذراندن دروس اختصاصی تاثیر به سزایی در ایجاد انگیزه در دانشجویان سال های اول ایجاد نموده است. به نظر می رسد نگرش دانشجویان سال های پایین تر نسبت به دروس اختصاصی متفاوت از نگرش دانشجویان سال های بالاتر نسبت به این دروس می‌باشد. چرا که هیچ یک از دروس اختصاصی رشته‌ی داروسازی در ۲ سال اول ارایه نمی شود و به نظر می‌رسد دروس علوم پایه به عنوان دروس اختصاصی برای دانشجویان سال های پایین تر تصور شده است. جالب است بدانیم که بیش از نیمی از دانشجویان از واحدهای ارایه شده در این رشته آگاهی کاملی نداشتند. همچنین این احتمال وجود دارد که چون دانشجویان سال های اول و دوم هنوز دروس اختصاصی اصلی را نگذرانده‌اند، تصور می‌کنند که این دروس می‌تواند نقش مهمی در افزایش انگیزه آنان داشته باشد؛ اما دانشجویان سال های بالاتر این دروس را عامل افزایش انگیزه شان نسبت به این رشته ندانسته‌اند. می‌توان علت را این گونه بیان کرد که چون امکان وارد شدن به بازار کار برای دانشجویان سال های بالاتر فراهم است، این دانشجویان نقش دروس اختصاصی این رشته را در به دست آوردن شغل و درآمد مناسب، کم اهمیت می‌دانند.

نتایج حاصل نشان می‌دهد دروس ارایه شده قبل از امتحان جامع علوم پایه تاثیر منفی در انگیزه و علاقه به رشته‌ی داروسازی داشته، اما دروس بعد از علوم پایه باعث علاقه‌مندی همه‌ی دانشجویان به این رشته شده است. جالب است بدانیم که دانشجویان این رشته علاقه ای به گذراندن دروس عمومی در دوره داروسازی نداشته ، آن را یکی از عوامل تاثیرگذار در کاهش انگیزه‌ی آنان برای ادامه‌ی تحصیل می‌دانستند. در مطالعه بر روی دانشجویان رشته‌ی پزشکی در۱۱ دانشگاه علوم پزشکی در ایران نیز نشان داده شده که دروس علوم پایه نقش بسیار کمی در ایجاد شایستگی‌های دانش آموختگان رشته‌ی پزشکی ایفا کرده، لذا پیشنهاد شده است که در ارایه‌ی دروس علوم پایه از استراتژی های موثرتری استفاده شود (۱۰). اگرچه بر اساس برنامه‌ریزی های انجام شده دروس پایه به عنوان یکی از استراتژی های لازم جهت یادگیری توسط مسوولین امر پیش بینی شده و در دنیا نیز وجود دروسی مشابه این دروس در برنامه‌ی درسی دانشجویان وجود دارد (۱۲)؛ لیکن به نظر

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-11]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1391.5.9.6.1]

می‌رسد علت وجودی این دروس برای دانشجویان تفهیم نشده و نیاز به توجیه بیشتر می باشد (۱۳). این مساله می‌تواند علاقه‌ی دانشجویان به ادامه‌ی تحصیل را بیشتر نموده ، انگیزه‌ی آن ها را در یادگیری افزایش دهد. بر این اساس پیشنهاد می شود تعداد دروس عمومی کاهش یافته و یا به جای آنکه این دروس در ۲ سال اول تحصیل ارایه گردد درطول دوره‌ی ٦ ساله داروسازی ارایه شوند.

یکی از عواملی که باعث افزایش انگیزه در دانشجو می‌شود تجربه و تماس مستقیم با مطالب درسی می باشد. آزمایشگاه‌ها و دروس کارآموزی بستر مناسبی را برای این تجربه فراهم می‌نماید. این دروس با تحریک حس کنجکاوی دانشجویان و برقراری ارتباط بین مطالب درسی با واقعیات آموزشی در ایجاد انگیزه مؤثر می‌باشد (١٤). نتایج تحقیق حاضر نیز نشان می دهد که دروس آزمایشگاهی باعث افزایش انگیزه و علاقمندی دانشجو به درس می گردد (جدول ۲). بالاتر بودن نمرات دروس آزمایشگاهی نسبت به دروس نظری را شاید بتوان دلیل بر این مدعا دانست که دانشجویان این دروس را با علاقمندی بیشتری مطالعه می‌نمایند. البته نباید از نظر دور داشت که بالاتر بودن نمرات این دروس به علت یادگیری عملی آن ها و گاهی اوقات دیدگاه اساتید در خصوص نمره دهی به این دروس می باشد. زیرا در بیشتر مواقع گزارش کار آزمایشگاه دارای امتیاز ویژه‌ای است که خود باعث کسب نمره بیشتر از این دروس می گردد.

رابطه‌ی بین استاد و دانشجو عامل مهمی در شکل گیری شخصیت و افزایش علاقه دانشجو به درس و تحصیل می‌باشد (١٥).اساتیدی که با علاقه مندی به تدریس و تحقیق می‌پردازند، می‌توانند این علاقه را به دانشجوی خود نیز منتقل نموده ، باعث افزایش انگیزه وی شوند؛ لیکن اساتید بی‌علاقه‌ای که بعضا به روابط انسانی نیز بی توجهند دانشجویانی بی علاقه و گریزان از تحصیل تربیت می‌کنند. اساتید علاقه مند در نگاه دانشجویان معمولا به عنوان چهره‌ای محبوب و دوست داشتنی جلوه کرده ، این ویژگی مثبت است که می‌تواند با برقراری یک رابطه‌ی عاطفی مثبت اعتماد دانشجو را جلب نموده ، به درس و تحصیل علاقه‌مند نموده ، انگیزش درونی او را برانگیزد. دانشجویانی که در مطالعه حاضر شرکت نموده بودند نیز نحوه‌ی برخورد اساتید را قابل توجه دانسته ومعتقد بودند که این برخورد نقش مهمی در افزایش علاقه و انگیزه‌ی ایشان به تحصیل و ادامه‌ی کار در رشته داروسازی داشته است. جالب توجه آن است که در مطالعه‌ی حاضر مهارت ها و شیوه‌ی تدریس اساتید برای ایجاد انگیزه در نیمی از دانشجویان تاثیر مثبت و در ما بقی تاثیری نداشته است. این در حالی است که در مطالعه‌ی دیگری لزوم بهبود انواع تعامل و ارتقای مهارت های اساتید پیشنهاد شده است (١٦). همچنین دانشجویان دانشکده‌ی داروسازی دانشگاه کنتاکی معتقدند تدریس اساتید به صورت پرسش و پاسخ و بحث کلاسی در ایجاد انگیزه دانشجویان در یادگیری و افزایش تمرکز آن ها تاثیر مثبت دارد (١٧).

کسب نمرات بالا یکی از عوامل موثر در افزایش انگیزه شناخته شده است. لیکن در این مطالعه دانشجویان داروسازی کسب نمرات بالا را عاملی در افزایش انگیزه خود ندانسته اند. احتمالا به دلیل کم بودن رقابت و عدم انگیزه در ادامه‌ی تحصیل بین دانشجویان پسر، کسب نمرات بالا نقشی در افزایش انگیزه آن‌ها نداشته است و همچنین افزایش انگیزه برای دانشجویان دختر نیز مستلزم کسب نمرات بالا نبوده و به عوامل دیگری که مورد بحث قرارگرفت بستگی بیشتری دارد. گسترده بودن زمینه‌ی تحقیقات در رشته‌ی داروسازی یکی از عواملی است که می‌تواند باعث افزایش انگیزه دانش آموزان به این رشته گردد. نتایج نشان می‌دهد که این عامل انگیزه‌ی بیشتری برای دانشجویان دختر نسبت به پسران ایجاد نموده است. شاید دلیل این تفاوت در آن باشد که پسران با توجه به آنکه مسوولیت زندگی با آنان است، بیشتر علاقه دارند که درس را تمام نموده ، به کار مشغول شوند، درحالی که

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-11]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1391.5.9.6.1]

دانشجویان دختر ترجیح می‌دهند وقت خود را بیشتر در فعالیت های تحقیقاتی و پژوهشی صرف نمایند.

نتیجه گیری

در مجموع اکثریت دانشجویان از انتخاب این رشته رضایت داشته و معتقدند با تحصیل در این رشته به اهداف از پیش تعیین شده خود خواهند رسید. علل و انگیزه دانشجویان برای انتخاب رشته در بعضی موارد با دانشجویان رشته های دیگر مانند دندانپزشکی و یا پزشکی متفاوت بوده ؛ لذا باید به آن توجه نمود. نکته قابل توجه در این پژوهش مربوط به مواردی می‌شود که دانشجویان در طول تحصیل انگیزه‌ی خود را از دست داده که باید مسوولین امر به آن توجه ویژه ای مبذول دارند.

References

1- AmirAliAkbari S, Arfaeei K, Fardanesh H, AlaviMajd H. Student motivation in choosing midwifery in Tehran university of medical sciences from 1384 to-1385. *Iranian Journal of Medical Education*. 2008;7(2):451-3

2- Rice C, Hayden W, Glaros A, Thein D. Career changers: dentists who choose to leave private practice. *The Journal of the American College of Dentists*. 1997;64(1):20.

3- Hashemipour M. Dental students' motivation for entering dentistry in Kerman school of dentistry. *Iranian Journal of Medical Education*. 2006; 6(1) : 109-15

4- Sorori-Zanjani R, Tajkey J, Mazloomzade S, Jafari M. University entrance motivations of pharmacy students of Zanjan pharmacy school. Journal *of Medical Education Development*. 2009;1(1):29-35.

5- Perrot L, Deloney LA ,Hastings JK, Savell S, Savidge M. Measuring student motivation in health professions' colleges. *Advances in health sciences education*. 2001;6(3):193-203.

6- Hastings JK, West DS, Perrot L, Deloney LA. Pharmacy student motivation: Phase 1 of a longitudinal study. *American Journal of Pharmaceutical Education*. 2001;65(3):254-7.

7- Mostafavi SA, Zolfaghari B, Mazrooie M, Akvan A. Patient Pharmacist

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-11]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1391.5.9.6.1]

communication: an evaluation. *Payesh*. 2004;3:109-115

8- Shahmohammadi F, Moosavi F, Golestan b. Assessment of satisfaction about future job satisfaction among medical students. Medical Sciemces Journal. 2. 2008; 18(2) :133-9.

9- Siracuse MV, Schondelmeyer SW, Hadsall RS, Schommer JC. Assessing career aspirations of pharmacy students. *Am J Pharm Educ*. 2004;68(3):75.

10- Biabangardy Z, Soltani Arabshahi SK, Amini A, Shekarabi R ,Yadavar Nikravesh M. Role of basic science courses on promoting the medical graduate's competencies in medical schools of Iran. *Iranian Journal of Medical Education.* 2005;5(1):13-23.

11- Garavalia LS, Scheuer DA, Carroll CA . Comparative analysis of first-and third-year pharmacy students' perceptions of student-regulated learning strategies and motivation. *American Journal of PharmaceuticalEducation*.2002;66(3):219-22.

12- Kasiri H. General courses in western universities. *Journal of educational Maaref Information*.2006;38:12

13- Doluie J, Ghjodrati MR. Little importance of basic courses in the universities. *Northern khorasan magazine*.2009;425;5

14- Cheryl L. Spaulding. Motivation in the Classroom. 1991, Mcgraw-Hill College. New York, USA.

15- Hobson E. Assessing students' motivation to learn in large classes. *Am J Pharm Educ*. 2002;65:825.

16- Zahedi M, Amirmaleki Tabrizi H. Medical education effectiveness from the viewpoints of medical Students of Tehran University of Medical sciences. *Iranian Journal of Medical education*.2008;7(2):289-298.

17- Cain J, Black EP, Rohr J. An audience response system strategy to improve student motivation, attention, and feedback.*American Journal of PharmaceuticalEducation.* 2009;73(2)21.

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-11]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1391.5.9.6.1]

Pharmacy Students' Reasons for Choosing Pharmacy as a Career and Changes in Their Motivation during the Course

Mostafavi SA[1], Ramezanloo P[1], Asgari N[1]

[1]Faculty of pharmacy , Isfahan University of medical scienc Isfahan, Iran

corresponding Author: Mostafavi SA, Deprt. of Pharmaceutics, Isfahan School of Pharmacy and Pharmaceutical Sciences

Email: mostafavi@pharm.mui.ac.ir

***Background and Objective*:**Pharmacy faculty members at Isfahan University of Medical Sciences have observed that pharmacy students enter this profession highly motivated, but later develop the attitude of "just learn what is necessary to pass the exam" as they progress through the curriculum. For pharmacy students to become a lifelong learner having a motivation to make an effort towards educational goals is a must. We sought to evaluate pharmacy students' motivations in selecting pharmacy career and track factors which may affect their incentives through the curriculum.

Material and Method: A researcher- made questionnaire developed according to existing resources and previous studies. Cronbach's alpha was used as the measure of reliability for Likert type scales questionnaire and it was validated by a panel of experts and pharmacy students.

Results:Two hundred and seventy students were enrolled in the study, 128 of them were girls and 83 were boys. Six students did not return the questionnaire.

The first and most important motives for choosing the pharmacy field was the social status pharmacists have in the community. Suitable salary, getting a degree, giving service to the community, interest in chemistry courses, family and friends' recommendations, and extensive areas for research were the next motives.

Scores on the survey instrument indicated that all of the pharmacy students initially had high motivation for pharmacy field; however, this was declined as the course progressed.

Conclusion:Overall, the majority of students were satisfied by choosing this field and believed that they would reach their predetermined goals.

Key words: Pharmacy student, Motivation, Career aspirations, Pharmacy education

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-11]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1391.5.9.6.1]